

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA ZDRAVJE

KAZALNIKI KAKOVOSTI V ZDRAVSTVU

LETNO POROČILO KAZALNIKOV KAKOVOSTI MINISTRSTVA ZA
ZDRAVJE ZA LETO 2024 – ZDRAVSTVENI DOMOVI

KAZALNIKI KAKOVOSTI V ZDRAVSTVU

**LETNO POROČILO KAZALNIKOV KAKOVOSTI MINISTRSTVA ZA
ZDRAVJE ZA LETO 2024 – ZDRAVSTVENI DOMOVI**

Uredniki:

Denis Perko, Mircha Poldrugovac, Blashko Kasapinov, Mirna Macur

Priprava in pošiljanje podatkov:

Mirna Macur, Ministrstvo za zdravje Republike Slovenije, Urad za nadzor, kakovost in investicije v zdravstvu

Izdajatelj:

Nacionalni inštitut za javno zdravje, Ministrstvo za zdravje Republike Slovenije

KAZALO VSEBINE

KAZALO SLIK.....	II
RAZLAGA KRATIC	III
AVTORJI	1
SPREMNA BESEDA	2
UVOD	3
KAZALNIKI KAKOVOSTI	4
PADCI	4
POŠKODBE Z OSTRIMI PREDMETI (OSEBJE)	7
KULTURA VARNOSTI	10
REFERENCE	12

KAZALO SLIK

Slika 1: Stopnja padcev na 1.000 obravnav po posameznih ZD v letu 2024	5
Slika 2: Stopnja padcev na 1.000 obravnav po posameznih ZD v letu 2024, lijakast diagram	6
Slika 3: Stopnja poškodb z ostrimi predmeti na 100 zaposlenih po posameznih ZD v letu 2024	8
Slika 4: Stopnja poškodb z ostrimi predmeti na 100 zaposlenih po posameznih ZD v letu 2024, lijakast diagram.....	9
Slika 5: Stopnja sporočenih varnostnih incidentov pri zdravstveni obravnavi pacientov na 1000 obravnav po posameznih ZD v letu 2024	11

RAZLAGA KRATIC

OZV Gorenjske – Osnovno zdravstveno varstvo Gorenjske

SCOMS – Svetovalni center za otroke, mladostnike in starše

ZD – zdravstveni dom

ZRC Koroške – Zdravstveno reševalni center Koroške

ŽZD Ljubljana – Železniški zdravstveni dom Ljubljana

AVTORJI

PADCI

Denis Perko

POŠKODBE Z OSTRIMI PREDMETI (OSEBJE)

Denis Perko

KULTURA VARNOSTI

Denis Perko

SPREMNA BESEDA

Spremno besedo bom začela z besedami prof. dr. Andreja Robide, ki je zapisal slednje:

» Kljub napredku tehnologije in vedno večjega znanja bo zdravstveni sistem še vedno slonel na ljudeh. Za zdravstveno osebje so delovne obremenitve vedno večje, kar povzroča stres in utrujenost.«

Zavedati se je potrebno, da je zdravstvo visoko tvegana dejavnost, kjer pri izvedbi zdravstvene storitve sodeluje mnogo različnih strokovnjakov, zato obstaja tudi večja možnost za nastanek napak ali varnostnih incidentov.

V letu 2024 so se »uradnemu« zbiranju kazalnikov kakovosti pridružili tudi Zdravstveni domovi in koncesionarji različnih specialističnih in drugih strok, kot del primarnega nivoja v zdravstvu v Republiki Sloveniji.

V želji, da tudi na primarni ravni dobimo vpogled glede stanja varnosti zdravstvene obravnave, je spremljanje in poročanje kazalnikov kakovosti temeljilo na naboru treh kazalnikov kakovosti in sicer:

- ***padci;***

- ***poškodbe z ostrimi predmeti (osebje);***

- ***kultura varnosti.***

Izkušnje preteklih let, spremljanja kazalnikov kakovosti na sekundarnem in terciarnem nivoju so pokazale na nekaj pomanjkljivosti pri spremljanju kazalnikov kakovosti, ki pa nam bodo v veliko pomoč pri vzpostavljanju nabora kazalnikov kakovosti na primarnem nivoju.

Po odzivu sporočevalcev vidimo, da bo potrebno vložiti še nekaj dodatnega truda, da bomo poročevalce prepričali, da so kazalniki kakovosti koristen pripomoček, ki jim lahko koristi pri načrtovanju dejavnosti izboljševanja kakovosti in varnosti v lastni ustanovi.

Želimo, da zaposleni ozavešijo pomen razvijanja kulture varnosti, da je varno delovno okolje ključni dejavnik za izvajanje zdravstvenih storitev in da je vzpostavljeno vzajemno zaupanje med zaposlenimi.

Mateja Agrež, vodja Sektorja za sistem kakovosti in varnosti v zdravstvu

UVOD

V začetku leta 2024 je bil v Uredbi o programih storitev obveznega zdravstvenega zavarovanja, zmogljivostih, potrebnih za njegovo izvajanje, in obsegu sredstev za leto 2024 (Uradni list RS, št. 8/23) objavljen prenovljen nabor kazalnikov kakovosti z ohranitvijo nekaterih že vzpostavljenih bolnišničnih kazalnikov kakovosti pri čemer se je pripravil nabor treh kazalnikov kakovosti na področju primarne zdravstvene ravni. Podatke se je zbiralo po četrtnetjih. Večina navedb in metodologije kazalnikov kakovosti so povzeti iz **Metodoloških navodil za kazalnike kakovosti v zdravstvu iz Uredbe o programih storitev obveznega zdravstvenega zavarovanja, zmogljivosti, potrebnih za njegovo izvajanje, in obsegu sredstev za leto 2024 (Ministrstvo za zdravje, 2024)**.

V poročilu so predstavljeni naslednji kazalniki kakovosti:

- *padci;*

- *poškodbe z ostrimi predmeti (osebje);*

- *kultura varnosti;*

Opisi kazalnikov z metodologijami zbiranja podatkov so podrobneje opisani v posameznih poročilih.

Tudi na primarni zdravstveni ravni obstaja tveganje, da nekateri izvajalci ne upoštevajo dosledno metodologije zbiranja podatkov, kar lahko zmanjšuje uporabnost poročila. V preteklosti se je pokazalo, da izvajalci zdravstvenih storitev na sekundarni in terciarni zdravstveni ravni niso vedno ozaveščeni ali obveščeni o spremembi metodologij zbiranja podatkov. Nadzora nad posredovanimi podatki za zdaj ni. Zato moramo biti pri razlagi podatkov pazljivi in kritični.

Samoporočanje o kazalnikih kakovosti temelji na predvidevanju o želji izvajalca po nenehnem izboljšanju lastnega dela, zaradi česar je to poročilo predvsem pripomoček za izvajalce, ki načrtujejo dejavnosti izboljšanja kakovosti v lastni ustanovi.

Podatki so bili analizirani le za zdravstvene domove (ZD), ki so v letu 2024 poročali kazalnike.

Besedilo ni lektorirano.

KAZALNIKI KAKOVOSTI

PADCI

Padci so pogost in resen varnostni incident zlasti pri bolnišnični obravnavi. Epidemiološke raziskave so pokazale pogostost padcev 3–5 na 1000 bolnišničnih oskrbnih dni (Johnson idr., 2020). Več kot 30 odstotkov padcev v bolnišnici je povezanih s poškodbami, zlasti z zlomi kosti in poškodbami glave. Smrt ali hudo poškodbo po padcu štejemo za opozorilni nevarni dogodek. Padci, četudi niso povezani s poškodbo, so stresno stanje in pri pacientu povzročijo strah ter pogosto ovirajo mobilnost in pacientovo samostojnost.

Padec je nenameren, nepričakovan pristanek na tleh oziroma nižji ravni s poškodbami ali brez njih. Vključuje zdrs s stola ali ležalnika na tla, padec brez prič (to je padec, ko niti pacient niti kdo drug ne ve, kako je pacient padel), spotik, zdrs in padec pri hoji.

Definicija kazalnika: vsi padci obravnavanih pacientov na 1000 obravnav

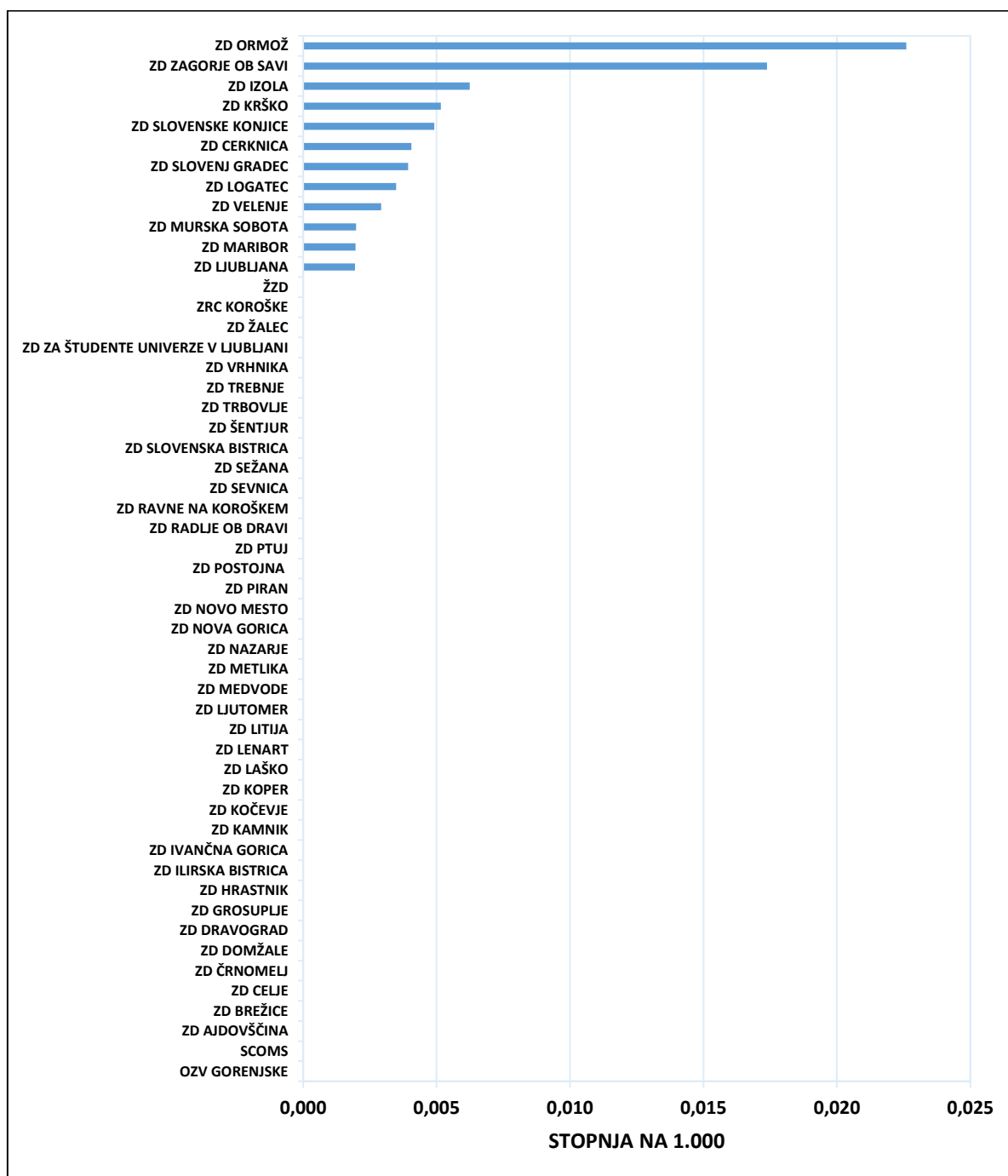
Števec: vsi padci obravnavanih pacientov, pomnoženo s 1000

Imenovalec: število obravnav v opazovanem obdobju (mesec, četrletje, leto)

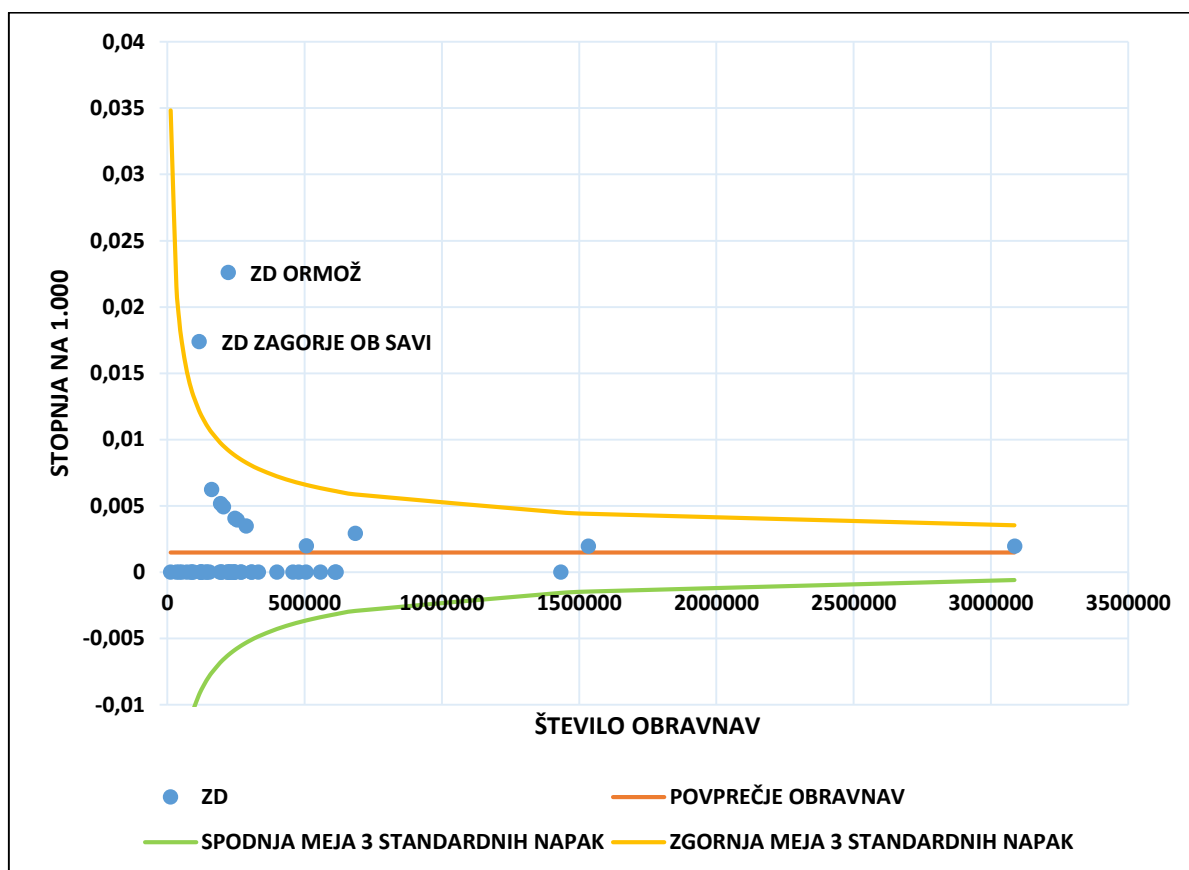
REZULTATI

Pokazalo se je, da je stopnja padcev v ZD zelo nizka (**slika 1**). Znatnih razlik v stopnji padcev med posameznimi ZD v letu 2024 ni bilo, nekoliko sta izstopala le ZD Ormož in ZD Zagorje ob Savi (**slika 2**). Postavlja se vprašanje o nadaljnjem sledenju kazalniku.

Slika 1: Stopnja padcev na 1.000 obravnav po posameznih ZD v letu 2024

Slika 2: Stopnja padcev na 1.000 obravnav po posameznih ZD v letu 2024, lijakast diagram

POŠKODBE Z OSTRIMI PREDMETI (OSEBJE)

Preprečevanje poškodb z ostrim predmetom ter drugih izpostavljenosti krvi in drugim telesnim tekočinam je pomemben korak pri preprečevanju prenosa virusov, ki se prenašajo na zdravstveno osebje (Mengistu in Tolera, 2020). Center za nadzor in preprečevanje bolezni v ZDA ocenjuje, da zdravstveno osebje v bolnišnici vsako leto utrpí 385.000 vbodov z iglami in drugih poškodb, povezanih z ostrimi predmeti; povprečno 1000 poškodb z ostrimi predmeti na dan (CDC, 2008). Raziskave kažejo, da 50 odstotkov zdravstvenega osebja ali več ne poroča o svojih poškodbah z ostrim predmetom. Ostri predmeti so pripomočki, instrumenti in orodje, ki so potrebni za izvajanje posebnih opravil in nalog v zdravstveni dejavnosti in s katerimi se lahko zdravstveni delavec ureže ali zbode ter lahko povzroči poškodbo in/ali okužbo (igla, skalpel, lanceta, kireta, britvica in drugi ostri medicinski instrumenti (kirurški, makro- in mikrokirurški, zobni), odprta ampula, viala, laboratorijska steklovina)).

Varno delovno okolje je ključni dejavnik za izvajanje varnega dela in omogoča varne razmere za kakovostno izvajanje dela vseh zdravstvenih delavcev s karseda malo poškodb pri delu. Poškodbe pri delu imajo v prvi vrsti neželene posledice za zaposlenega, ki je utrpel poškodbo, hkrati pa negativno vplivajo na proces dela v sami organizaciji.

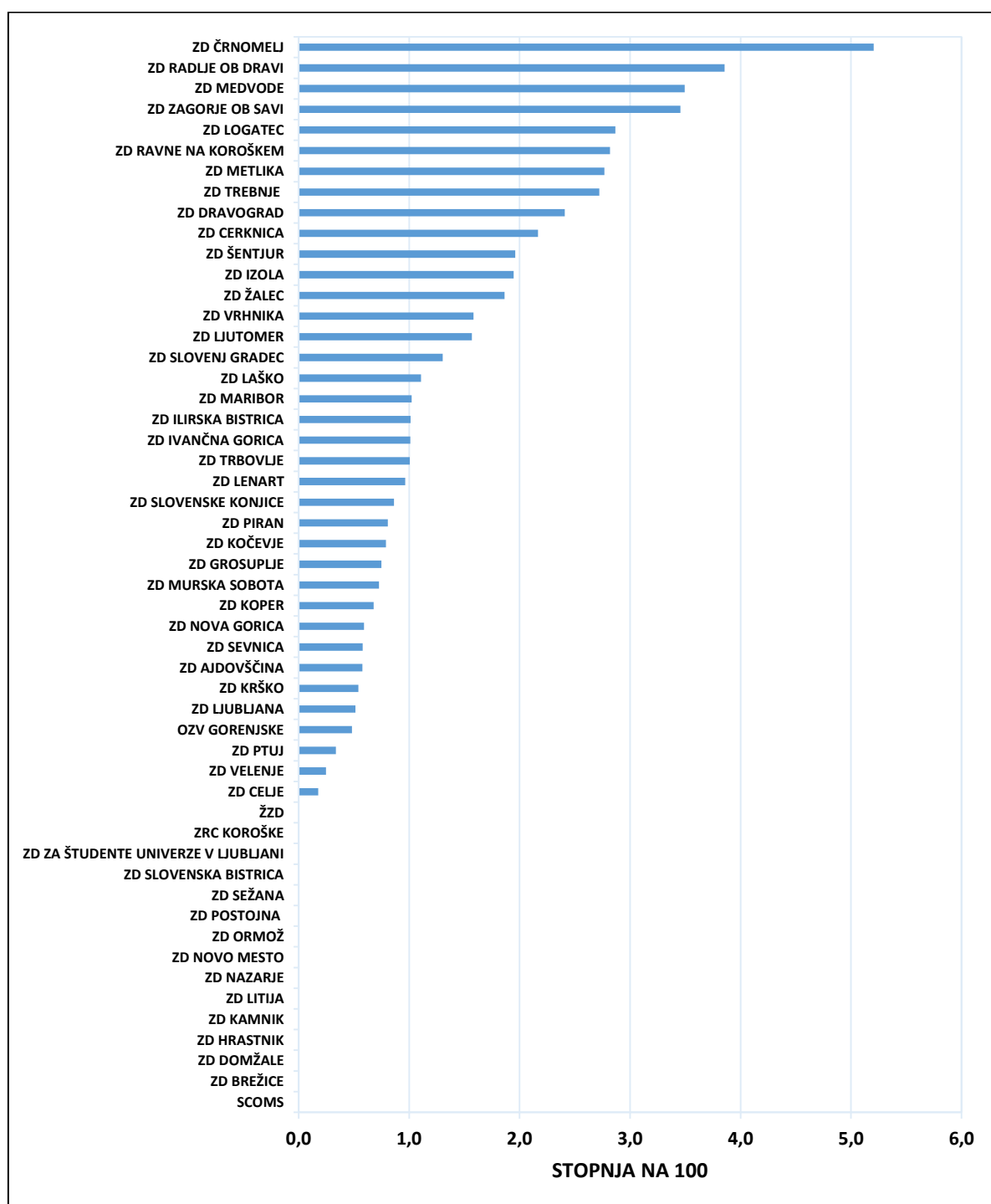
Kazalnik poškodbe osebja z ostrimi predmeti je določen kot število poročenih poškodb zdravstvenega osebja z ostrimi predmeti na zdravstvenega delavca, zaposlenega glede na delež zaposlitve, v koledarskem letu. Kazalnik izraža varnost zdravstvenega osebja. Zanesljivost podatkov je odvisna od tega, kako natančno izvajalci zdravstvenih storitev spremljajo poškodbe. Pogoji za uspešno spremljanje poškodb je vzpostavitev sistema za poročanje o teh dogodkih in njihovo zapisovanje ter vzpostavitev tudi kulture poročanja poškodovanega zdravstvenega osebja.

Kazalnik je definiran kot ***število vseh poškodb z ostrimi predmeti na 100 zaposlenih***

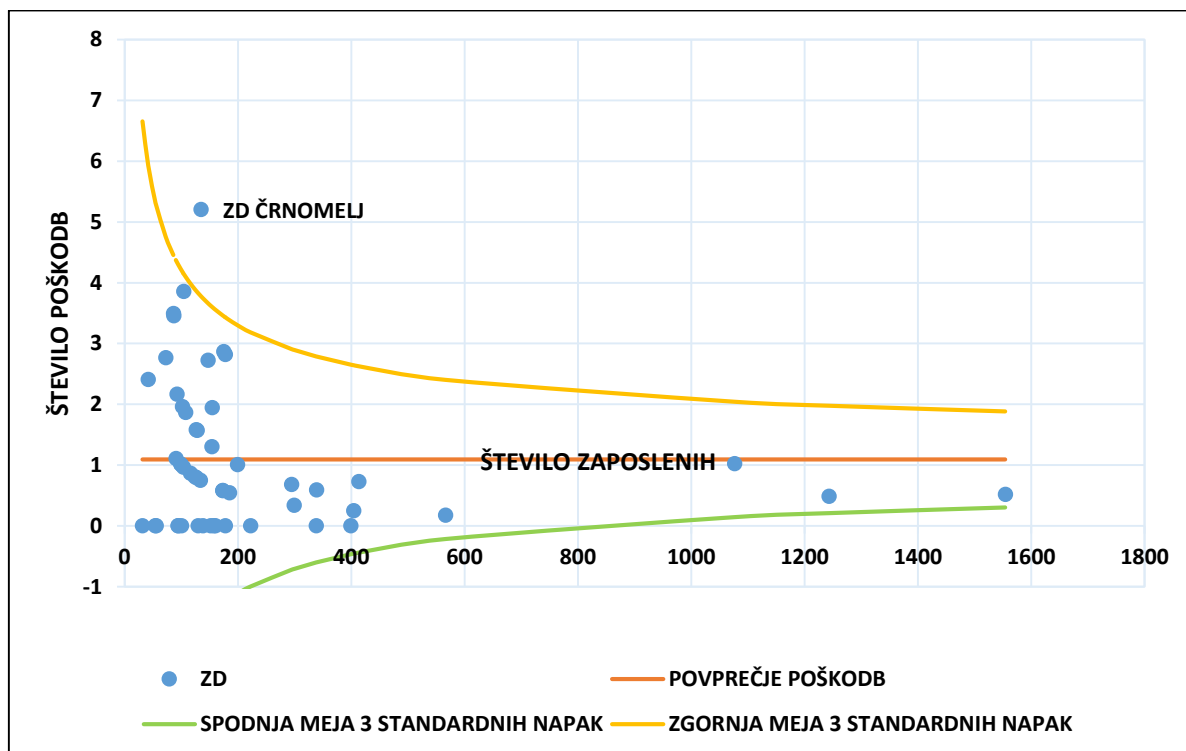
REZULTATI

Podatki so pokazali, da je stopnja poškodb nizka. V letu 2024 so najvišjo stopnjo poškodb z ostrimi predmeti imeli v ZD Črnomelj, medtem ko več ZD ni poročalo o poškodbah z ostrimi predmeti (**sliki 3 in 4**).

Slika 3: Stopnja poškodb z ostrimi predmeti na 100 zaposlenih po posameznih ZD v letu 2024

Slika 4: Stopnja poškodb z ostrimi predmeti na 100 zaposlenih po posameznih ZD v letu 2024, lijakast diagram

KULTURA VARNOSTI

Zdravstvo je visoko tvegana dejavnost s številnimi možnostmi za nastanek napake (varnostnega incidenta), ki lahko ima za posledico zdravstveno škodo za pacienta (Slawomirski in Klazinga, 2020; Panagioti idr., 2019; Hodgkinson idr., 2020). Pomembno je, da se vsi zaposleni v zdravstvu zavedajo tveganja nastanka varnostnih incidentov in ga prepoznavajo ter delujejo tako, da v največji meri preprečijo nastanek varnostnih incidentov.

Metodološka navodila z leta 2024 smatrajo varnostni incident kot nenameren in nepričakovan dogodek, ki je ali bi lahko škodoval pacientu ob prejemanju zdravstvene oskrbe in ne nastane zaradi narave pacientove bolezni. Lahko nastane zaradi napake ali zavednega lahkomišelnega obnašanja izvedbe ali neizvedbe (opustitve) nekega postopka s strani izvajalca in/ali zdravstvenega sistema. Podatki o prepoznanih varnostnih incidentih in ugotovitve obravnav varnostnih incidentov so pomembne informacije, na podlagi katerih se zbirajo primeri najboljših kliničnih praks in smernic za odstranjevanje vzrokov in zmanjšanje posledic varnostnih incidentov.

Pri zagotavljanju varnosti zdravstvene obravnave je ključen prehod od »kulture obtoževanja posameznika« za nastale napake h kulturi, kjer se napake ne obravnavajo kot osebne napake.

Značilnosti visoke stopnje varnostne kulture so:

- a) vzajemno zaupanje med zaposlenimi;
- b) zaznavanje pomena varnosti med vsemi zaposlenimi ter prepoznavanje in sporočanje morebitnih odklonov;
- c) merjenje uspešnosti preventivnih in korektivnih ukrepov za izboljšanje varnosti pacientov na podlagi prepoznanih tveganj ter prepoznanih in sporočenih varnostnih odklonov.

Kazalnik je rezultat varnosti zdravstvene obravnave, ki odraža raven kulture varnosti zaposlenih in varnost procesov ter učinkovitost izboljševanja klinične prakse. Je odraz kakovostno in varno izvedenih temeljnih procesov ter varnosti vseh podpornih procesov in okoliščin, ki vplivajo na kakovost in varnost zdravstvene dejavnosti. Definiran je kot število sporočenih varnostnih incidentov pri zdravstveni obravnavi pacientov na 1000 obravnav:

*vsi sporočeni varnostni incidenti v zdravstveni ustanovi * 1000 / število zdravstvenih obravnav pri izvajalcu zdravstvene dejavnosti*

Poroča se ločeno za vsak sklop posebej, za izračun kazalnika se upošteva seštevek vseh sporočenih incidentov skupaj:

1. skorajšnja napaka
2. identifikacija pacienta
3. privolitev, soglasje
4. zdravljenje in oskrba
5. invazivni posegi/kirurško zdravljenje z anestezijo
6. zdravila in infuzijske tekočine
7. kri in krvni pripravki
8. vedenje, odnos in komunikacija

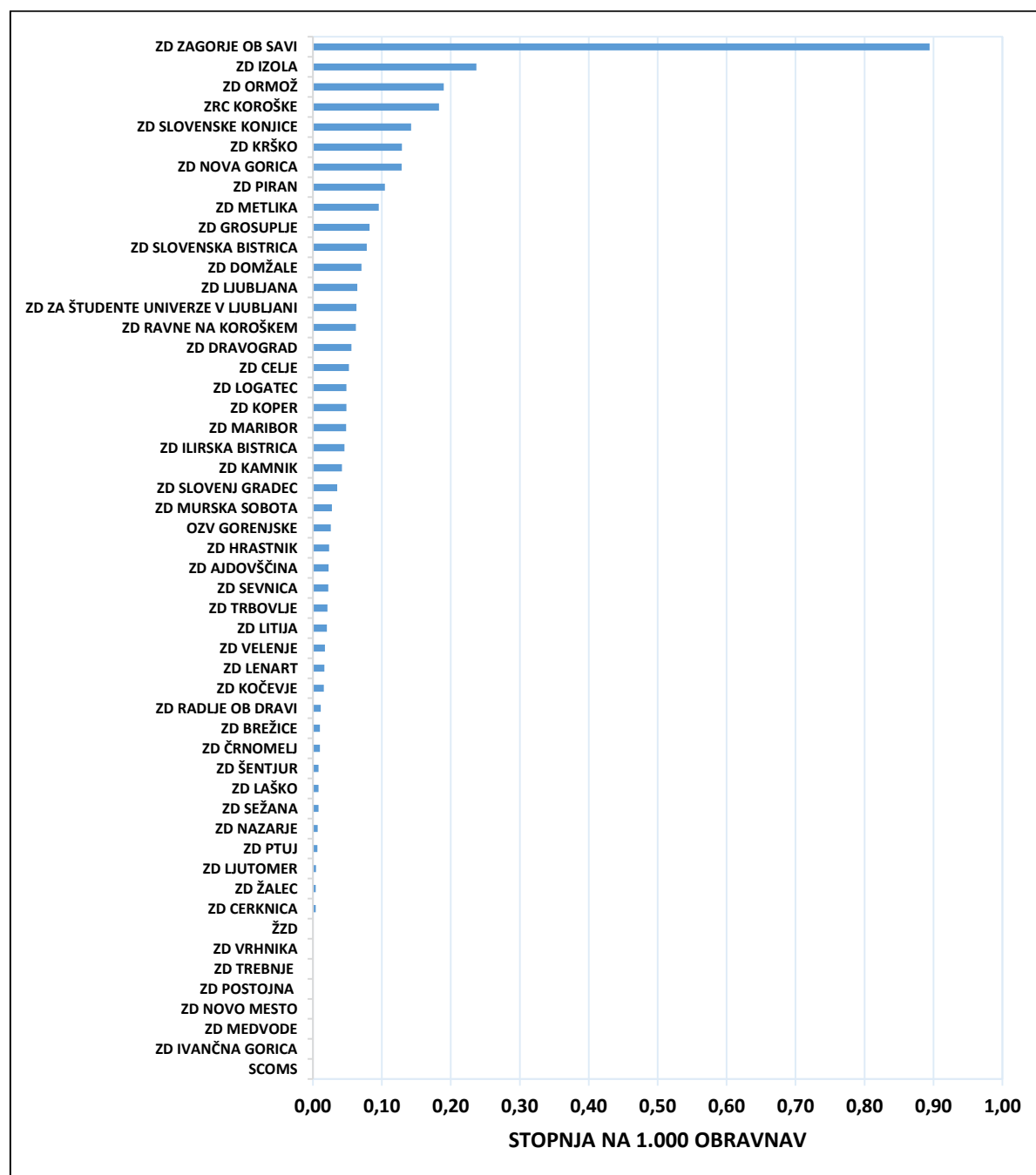
9. medicinska oprema/pripomočki, material/dezinfekcija in sterilizacija

10. drugo (morebitni drugi varnostni odkloni, ki niso opredeljenih v navedenih sklopih)

REZULTATI

Podatki so pokazali, da je stopnja incidentov v letu 2024 bila nizka. Še najvišjo so imeli v ZD Zagorje ob Savi, medtem ko več ZD ni poročalo o varnostnih incidentih (slika 5).

Slika 5: Stopnja sporočenih varnostnih incidentov pri zdravstveni obravnavi pacientov na 1000 obravnav po posameznih ZD v letu 2024

REFERENCE

CDC. Workbook for Designing, Implementing, and Evaluating a Sharps Injury Prevention Program [Internet]. 2008. Available from: <https://www.cdc.gov/infection-control/media/pdfs/Sharps-Safety-Workbook-2008-P.pdf>

Hodkinson A, Tyler N, Ashcroft DM, Keers RN, Khan K, Phipps D, et al. Preventable medication harm across health care settings: a systematic review and meta-analysis. *BMC Medicine* [Internet]. 2020 Nov 6;18(1). Available from: <https://bmcmmedicine.biomedcentral.com/articles/10.1186/s12916-020-01774-9>

Johnson K, Scholar H, Stinson K, Razo S. Patient fall risk and prevention strategies among acute care hospitals. *Applied Nursing Research*. 2020 Feb;51:151188.

Mengistu DA, Tolera ST. Prevalence of occupational exposure to needle-stick injury and associated factors among healthcare workers of developing countries: Systematic review. *Journal of Occupational Health*. 2020 Jan;62(1).

Ministrstvo za zdravje. Metodološka navodila za kazalnike kakovosti v zdravstvu iz Uredbe o programih storitev obveznega zdravstvenega zavarovanja, zmogljivosti, potrebnih za njegovo izvajanje, in obsegu sredstev za leto 2024 [Internet]. 1st ed. Ljubljana: Ministrstvo za zdravje; 2024 [cited 2025 Jun 11]. Available from: <https://www.gov.si/assets/ministrstva/MZ/DOKUMENTI/1-TEME/Kakovost-varnost-in-dostopnost-zdravstvenega-varstva/kakovost-zdravstvenega-varstva/kazalniki-kakovosti/Metodoloska-navodila-za-kazalnike-kakovosti-v-zdravstvu-2024.pdf>

Panagioti M, Khan K, Keers RN, Abuzour A, Phipps D, Kontopantelis E, et al. Prevalence, severity, and nature of preventable patient harm across medical care settings: Systematic review and meta-analysis. *BMJ* [Internet]. 2019 Jul 17;366(366). Available from: <https://www.bmj.com/content/366/bmj.l4185>

Slawomirski L, Klazinga N. The Economics of Patient Safety: From analysis to action [Internet]. Paris: OECD; 2022 [cited 2023 Sep 6]. Available from: https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2022/08/the-economics-of-patient-safety_dda2a072/761f2da8-en.pdf